

În slujba lui Dumnezeu și a Umanității

Moștenirea lui Shaykh Muhammad al-Ghazali

ÎN SLUJBA *lui* DUMNEZEU
ȘI A UMANITĂȚII
Moștenirea lui Shaykh Muhammad al-Ghazali

Benaouda Bensaid

Seria IIIT Cărți-pe-scurt

ÎN SLUJBA LUI DUMNEZEU ȘI A UMANITĂȚII

Moștenirea lui
Shaykh Muhammad al-Ghazali

Benaouda Bensaid

Formă prescurtată de Wanda Krause

Institutul Internațional de Gândire Islamică

Chișinău, 2023

În slujba lui Dumnezeu și a umanității:
Moștenirea lui Shaykh Muhammad al-Ghazali (Romanian)
Benaouda Bensaid
Seria IIIT Cărți-pe-scurt

© Institutul Internațional de Gândire Islamică
1444 Hijri / 2023 CE
Paperback ISBN: 978-9975-3576-9-2

In Service of God and Humanity:
The Legacy of Shaykh Muhammad al-Ghazali (Romanian)
Benaouda Bensaid
IIIT Books-In-Brief Series

© The International Institute of Islamic Thought (IIIT)
1438AH / 2016CE
Paperback ISBN: 978-1-56564-692-6
IIIT
P.O. Box 669
Herndon, VA 20172, USA
www.iiit.org

Această carte este protejată prin drepturi de autor. Fiind sub incidența unei excepții statutare și la dispozițiile acordurilor colective de licențiere relevante, nici o reproducere a oricărei părți nu poate avea loc fără permisiunea scrisă a editorilor.

Opiniile și viziunile exprimate în această carte sunt a autorului și nu neapărat ale editorului.

Toate drepturile rezervate.

Descrierea CIP a Camerei Naționale a Cărții din Republica Moldova
Bensaid, Benaouda.

În slujba lui Dumnezeu și a umanității : Moștenirea lui Shaykh Muhammad al-Ghazali / Benaouda Bensaid ; Institutul Internațional de Gândire Islamică. – Chișinău : S. n., 2023 (Poliviz-Design). – 27 p. – (Seria IIIT Cărți-pe-scurt).

Tit. orig.: In Service of God and Humanity: The Legacy of Shaykh Muhammad al-Ghazali. – [100] ex.

ISBN 978-9975-3576-9-2.

28

B 45

Poliviz-Design SRL
MD-2068, Chisinau, bd.Moscova, 21
Tel./fax: 022 45-06-52

Seria IIIT Cărți-pe-scurt

Seria IIIT Cărți-pe-scurt reprezintă o colecție veritabilă a publicațiilor cheie ale Institutului, scrise într-o formă condensată pentru a oferi cititorilor înțelesul de bază al conținutului principal al originalului. Scrise într-o formă scurtă, ușor de citit, într-un format mic, aceste rezumate oferă o perspectivă de ansamblu, scrisă cu atenție, a unei publicații mult mai mari și speră să stimuleze cititorii să exploreze originalul.

În slujba lui Dumnezeu și a umanității – Moștenirea lui Shaykh Muhammad al-Ghazali reprezintă un studiu despre modelul oferit de acesta pentru *da'wah*. Lucrarea examinează viața, educația, cariera contribuțiile profesionale și intelectuale ale lui Shaykh al-Ghazali, față de *da'wah* și societate, ca și trăsăturile de caracter personale. Aceasta ilustrează de asemenea cum al-Ghazali, un savant tradițional cu înțelegere profundă a filosofiei, dinamicii și implicațiilor din Islam, a emis o abordare modernă cu privire la analizarea religiei, societății și a *da'wah* contemporană. Al-Ghazali a considerat *da'wah* o problemă de o importanță majoră, care necesită o abordare multifacetată și care cere o serie largă de aptitudini, în primul pentru că el a legat-o de nevoia omenirii de a crede în Dumnezeu, și al doilea rând de un barometru în măsurarea degradării originale a gândirii spirituale islamice.

Studiul examinează cadrul conceptual al lui Al-Ghazali pentru *da'wah*, inclusiv caracteristicile și conceptele sale, dar și *da'wah* Profetului așa cum este descrisă în Coran, problema naturii umane înnăscute (*fitrah*) și universalitatea *da'wah*, cum al-Ghazali a înțeles *da'wah* în lumina Revelației și implicațiile și efectele socio-economice, dar și factorii politici cu privire la dezvoltarea acesteia.

Sunt explorate critica aprigă din partea lui al-Ghazali la adresa *du'at* (cei care invită la înțelegerea islamului) și cu privire la practica *da'wah* însăși.

Procedând așa, autorul examinează metodologia și soluțiile variate propuse de al-Ghazali, răspunsurile juridice față de perspectiva sa, abordare *du'at* față de *da'wah*, și cel mai important, noțiunea lui al-Ghazali despre *fiqh al-da'wah* (metodologia legată de *da'wah*) asociată cu prioritățile *da'wah* contemporane, în lumina percepției lui al-Ghazali asupra ideii care ar fi cel mai mare interes al *da'wah* (*maslahah al-da'wah*).

Ideile lui al-Ghazali continuă să atragă mulți cercetători în zilele noastre și să stimuleze gândirea modernă despre *da'wah*.

Forma prescurtată a lucrării originale aparținând lui Benaouda Bensaid

ÎN SLUJBA LUI DUMNEZEU ȘI A UMANITĂȚII

– Moștenirea lui Shaykh Muhammad al-Ghazali

2015

INTRODUCERE

Domeniul modern al studiilor chemării la islam (*da'wah*) evidențiază adeseori modelele existente de *da'wah*, fiecare dintre ele reflectând anumite contexte istorice, filosofii și metodologii, cum ar fi cele ale sufiților, Tablighi Jamaat, Jamaat-i Islami sau Ahl al-Hadith.

Totuși, în pofida fundamentelor comune și în ciuda diferitelor contribuții pe care aceste modele *da'wah* le-au adus, dezbateră continuă asupra căruia dintre aceste modele promovează în cel mai eficient mod înțelegerea islamului și dacă ele ar putea să dezvolte o sinteză între normele religioase și provocările complexe ale modernității. Prin urmare, nu este necesară doar o înțelegere profundă a teoriei islamului despre *da'wah*, ci și o analiză critică a practicilor contemporane de *da'wah*, în lumina contextelor socio-culturale islamice și a modurilor în care *da'wah* să răspundă cel mai bine provocărilor modernității, respectând principiile fundamentale ale islamului. Adresându-se acestei probleme, savantul și predicatorul Muhammad al-Ghazali a condus la dezvoltarea unei noi perspective asupra subiectului *da'wah*. În timpul vieții sale a scris aproape șazeci de cărți, majoritatea dintre ele abordând critic *da'wah* modernă și neconvențională.

Discuția extinsă al lui al-Ghazali despre *da'wah* reflectă gândirea și experiența sa. Acestea provin din, de exemplu, experiența sa din Egiptul rural, antrenamentul din Frăția Musulmană (1937 – 1953), educația sa academică azharită, pozițiile guvernamentale pe care le-a deținut (1971 – 1981), dar și din calitatea de membru activ din cadrul multor organizații islamice și caritabile, chiar și din poveștile și călătoriile personale. El a experimentat perioada de după disoluția Imperiului Otoman din 1922 și a fost martorul declinului și căderii mai multor țări musulmane. Prin urmare, gândirea sa reflectă un spectru larg al unor experiențe socio-istorice aparținând unor epoci politice diferite și dezvoltările regionale și globale de-a lungul timpului. Lucrările sale literare oferă o analiză a unei game largi a gândirii moderne islamice, dar și a societății și culturii islamice, în încercarea de a pune bazele solide a unei practici *da'wah* încununată de succes.

Această lucrare tinde să examineze o serie de întrebări interrelaționate. Întrebarea majoră pentru care caut un răspuns este: Ce model de *da'wah* a dezvoltat al-Ghazali pentru islamul modern? Pentru a răspunde acestei întrebări, mă adresez unei alte serii de probleme semnificative: Care a fost percepția lui al-Ghazali

2

cu privire la poziția naturii umane (*fitrah*) față de *da'wah*? Care sunt efectele dezvoltărilor socio-culturale asupra *da'wah*? Și care este rolul libertății și al pluralismului religios în dezvoltarea *da'wah*? De asemenea, aduc în discuție impactul modelelor din procesul evoluării *da'wah*, dar și alte întrebări relaționate, cum ar fi *da'wah* și pacea, și universalitatea *da'wah*. În cele din urmă, caut de asemenea să înțeleg geneza gândirii lui al-Ghazali și factorii principali care au contribuit la formarea sa intelectuală.

Capitolul I

Viața, mediul educațional și contribuțiile lui Muhammad al-Ghazali: reformele islamice (1917–1996)

Pentru a înțelege formarea gândirii sale, sunt examinate mediul educațional și copilăria lui al-Ghazali, explorând amănunțit personalitatea sa intrinsecă.

De asemenea, s-a analizat modul în care relația sa cu frăția musulmană a conturat gândirea sa și a căutat să se diferențieze de acest grup. Capitolul acesta urmărește școala de gândire din care a făcut parte al-Ghazali și contribuția sa față de cunoștințele islamice, concluzionând cu o privire de ansamblu la călătoria sa profesională și intelectuală.

Copilăria și mediul educațional al lui al-Ghazali

Muhammad al-Ghazali al-Saqqa s-a născut la data de 22 septembrie 1917, în satul Nikla al-‘Inab, localizat în provincia al-Buhayrah (Egiptul de Nord). Tatăl său, Ahmad al-Saqqa, era un om religios care avea speranțe mari pentru viitorul lui al-Ghazali. În ciuda altor afirmații făcute de savanți, al-Ghazali a fost numit după marele savant Abu Hamid al-Ghazali al Bagdadului (450-505 după Hegira / 1058 – 1111 era noastră). Înainte de căsătorie, tatăl său susține că a avut o viziune în care Abu Hamid al-Ghazali apare cerându-i să-și numească viitorul fiu cu propriul lui nume.

În timp ce numele lui al-Ghazali nu l-a afectat pe cât de mult ne-ar face unii să credem, este clar că locul nașterii sale l-a modelat.

Al-Ghazali a crescut în Nikla al-‘Inab, un loc unde emoțiile religioase au pătruns comportamentul zilnic și, într-o mare măsură, preocupările societății în general. Povestirile lui al-Ghazali indică către conservatorismul comunității sale locale, interesul sporit al acesteia pentru memorarea Coranului, dibăcia sa în predarea studiilor islamice și abilitatea sa de a produce savanți. Se poate spune fără grijă că memoriile lui al-Ghazali din orașul său de baștină au un impact mare asupra educației sale și într-o oarecare măsură asupra dezvoltării caracterului său. Una dintre cele mai vechi memorii despre satul său are legătură cu insurecția împotriva ocupanților (1919). El a adunat sătenii, care s-au revoltat prin tăierea liniilor telefonice și de asemenea, mai vivid, prin capturarea

soldaților care înconjurau o moschee și au omorât un țăran care a refuzat să se supună legii marțiale.

Condițiile economice în care s-a născut al-Ghazali pot fi descrise ca fiind foarte dificile. Al-Ghazali a crescut în împrejurimi rurale exploatate, supuse opresiunii și presiunii din partea prinților și a pașei.

Injustiția și exploatarea din partea stăpânilor era frecventă, precum și abuzul asupra țăranilor, care au primit foarte puțin pentru munca lor grea. Nesurprinzător, aceste nedreptăți sociale au dat naștere claselor sociale privilegiate și în societatea egipteană unei prăpastii mari între bogați și săraci, cu o inegalitate în venituri, încât unii oameni au plantat grâu, dar au mâncat fân, au cultivat bumbac, dar se îmbrăcau sărăcăcios și construiau clădiri înalte, dar trăiau în sărăcie. Aceste condiții l-au făcut pe al-Ghazali să empatizeze foarte mult cu cei aflați în suferință, exploatați și față de tratamentul rău al societății în general.

Până în 1914, micii stăpâni au reprezentat 90% din posesorii de pământ și totuși dețineau doar un sfert din pământ. Marii posesori de pământ formau un grup de interese comune și stăpânirea le-a oferit o poziție privilegiată în societatea egipteană. Până în 1966 densitatea populației a crescut până la 845 pentru fiecare kilometru pătrat. Această creștere procentuală naturală a avut un efect deprimant asupra venitului mediu și veniturile mici i-au împiedicat pe sătenii egipteni să se dezvolte.

Pământurile agricole erau prea scumpe pentru a fi cumpărate. Țăranii aflați la capătul ierarhiei sociale au continuat să sufere de boli, sărăcie și foamete. Asemenea condiții socio-economice au avut un impact profund asupra gândirii lui al-Ghazali, la condus spre concluzia că religia nu poate înflori în asemenea condiții potrivnice, de sărăcie, boală și ignoranță. Acest mod dur de viață l-a făcut să devină preocupat de idei cu privire la relația dintre progresul religios și mediu, și de asemenea la cea dintre dezvoltarea economică și *da'wah*.

Educația lui al-Ghazali a avut loc în mai multe locuri, de la *Kuttab* (școala elementară) până la Institutul Religios din Alexandria și Universitatea Al-Azhar. La vârsta de cinci ani, al-Ghazali a fost înscris la *Kuttab*, pentru a memora Coranul.

Învățarea în *Kuttab* s-a dovedit a fi ideală pentru învățarea literală a textului coranic de către studenți și în conformitate, învățătura a fost ordonată în jurul înțelesului și puterii cuvintelor. Abilitățile de citire și scriere erau secundare față de însușirea abilității de a reproduce exact cuvintele recitate de Dumnezeu prin expunerea zilnică la și prin repetarea versetelor sacre.

În 1927, la vârsta de zece ani, al-Ghazali a intrat la Institutul Religios din Alexandria, unde a studiat pentru o perioadă de nouă ani consecutivi. Orele includeau atât științele „seculare”, cât și pe cele religioase. În același timp, al-Ghazali a profitat de biblioteca tatălui său. Adesea, tatăl său l-a încurajat să citească, dar a descoperit, spre regretul său, că al-Ghazali prefera romanele

străine în locul cărților religioase. Unul din motivele pentru care al-Ghazali se pretează la această parțialitate este că aceste lucrări erau pline de hadisuri lipsite de autenticitate, inventate și mituri absurde.

În 1937, al-Ghazali s-a înscris la Facultatea de Teologie, Universitatea Al-Azhar. După patru ani de studiu, el a obținut licența (*'Alamiyyah*) și a urmat timp de doi ani cursurile de masterat *Da'wah și ghidare religioasă (al-Da'wah wa al-Irshad)*. În timpul perioadei studiilor de la facultate, al-Ghazali a lucrat ca imam (cleric religios) la moscheea al-'Atabah al-Khadra'. De-a lungul perioadei de studiu, al-Ghazali a fost influențat într-o mare măsură de învățați precum Abd al-Azim al-Zarqani. Ceilalți doi profesori care l-au influențat au fost Ibrahim Gharbawi și Abd al-Aziz Bilal.

Al-Ghazali vorbește adesea despre primii săi ani de educație și problemele asociate acestora pentru a arată că îmbunătățirea sistemului educațional era vital și, de fapt, o premisă necesară pentru reforma islamică de modernizare. El a folosit, de asemenea, experiența sa educațională pentru a evalua și sublinia problemele educaționale a *du'at* (misionari), adică, relația integrală care există între învățământul religios și *da'wah*, pe lângă legătura dintre educația eficientă și progresul religios. Al-Ghazali a crezut cu tărie că mare parte din literatura religioasă folosită de public, inclusiv cea publicată de Al-Azhar însăși, era săracă în conținut și stil, și a adus culturii islamice un mare dezavantaj.

Pentru al-Ghazali, *Kuttab* suprima activitatea copiilor și le împiedica distracția, creându-le probleme emoționale.

În plus, al-Ghazali a considerat folosirea „bățului” devastatoare pentru student, deoarece educația unui copil necesită compasiune, răbdare, toleranță și strictete fără cruzime. El a crezut că în ciuda bunelor intenții, unele *Kuttab* nu fac mai mult decât să producă „casete” în loc de modele eficiente. Totuși, în ciuda disconfortului său cu privire la ideea de a învăța, de a toci singur (ceea ce reprezintă producerea „casetelor care înregistrează”), al-Ghazali a rămas apărătorul metodei transmițerii tradiționale a Coranului.

Mai mult, învățătura religioasă a ajuns la cel mai jos nivel al său în timpul lui al-Ghazali, și el a simțit că nici nu servește islamului, nici nu atrage studenți competenți. Al-Ghazali a atras atenția asupra următoarelor trei probleme din educația religioasă: a) lipsa unei inteligențe emoționale și intelectuale din partea savanților religioși, b) specializarea academică rapidă obținută înaintea unei baze de cunoaștere a subiectelor științifice și umane, și c) slaba înțelegere a fundamentelor islamice și atenția excesivă față de problemele triviale.

Discuția lui al-Ghazali despre starea deplorabilă în care se află educația religioasă reflectă un interes adevărat cu privire la modernizarea acesteia prin fixarea disciplinelor contemporane. Pentru el, absolvirea studiilor islamice nu ar trebui să cuprindă doar cunoașterea tradițională, dar și înțelegerea științei moderne. Aceasta i-ar ajuta să utilizeze o perspectivă modernă în introducerea

islamului, în timp ce ar înregistra progres în cazul *da'wah*, lucrând în paralel cu progresul științific. Procesul de învățare pare a fi evaluat în termeni privitori la îmbunătățirea vieții publice, pentru a ajuta oamenii să întrupeze valorile islamului în viețile lor de zi cu zi sau să producă o schimbare socială necesară reformelor.

O explorare a personalității lui al-Ghazali

Cercetând în ce măsură personalitatea lui al-Ghazali a influențat o asemenea evaluare, consider că trăsăturile cheie ale personalității care probabil îl definesc cu adevărat implică încredere, un angajament față de adevăr, sprijinirea justiției și egalității și lupta pentru libertate față de exploatare și umilință. Al-Ghazali consideră că o atitudine grijulie poate fi esențială pentru progresul uman, displicându-i impolitețea, agresivitatea și comportamentul rece. Deși al-Ghazali a iubit toleranța și răbdarea, el și-a pierdut controlul cu anumite ocazii, în special când a văzut oameni ignoranți vorbind despre problemele publice, formulând afirmații dăunătoare sau implicați în controverse inutile.

Al-Ghazali a respins ca un fapt inuman orice act care a negat fie și un atom de libertate a intelectului sau a conștiinței. Această credință în libertate l-a făcut să critice formalitățile religioase, ca și multe manifestări ale vieții socio-culturale și religioase. El a văzut de asemenea intelectul drept fundația structurală a religiei deoarece dovezile intelectuale, conform lui al-Ghazali, posedă o greutate copleșitoare și doar prin intelect omul poate să-l recunoască pe Dumnezeu, să identifice adevărul despre revelație și să realizeze răspunderea omului în Viața de Apoi.

Devine evident că libertatea sa intelectuală l-a condus către punerea în discuție a numeroase probleme importante cu privire la viața musulmană și a disciplinelor islamice, cum ar fi credința, jurisprudența și istoria.

Merită, de asemenea, să examinăm folosirea problematică de către al-Ghazali a unui limbaj negativ sau a unui stil dur în exprimare.

Călătoria sa intelectuală, fie că este vorba de școala primară sau de Al-Azhar, nu oferă justificare pentru reacțiile sale negative sau dure față de pedagogia tradițională religioasă. Totuși, apariția unor evenimente majore par a-l fi afectat, cum ar fi căderea Califatului Otoman, exploatarea străină a lumii musulmane, ocuparea Palestinei și condițiile de stagnare care afectează lumea musulmană. El se scuză în fața cititorilor săi pentru amărăciunea și furia regăsită în lecțiile pe care le extrage din istorie și pentru duritatea detectată de-a lungul discuției sale despre eșecurile musulmane. Mai mult, uneori afirmațiile lui al-Ghazali par a fi pesimiste, nelăsând niciun loc speranței. Cinismul său emoțional a rezultat dintr-o comparație a condițiilor predominante din lumea musulmană cu cele ale altor națiuni, și dintr-un disconfort cu privire la condițiile de tristețe și umilință. Ceea ce ar fi putut cauza abordarea negativistă a lui al-Ghazali a fost un grad de furie sporit față de deteriorarea realității socio-culturale a musulmanilor.

Al-Ghazali și Frăția Musulmană

Al-Ghazali l-a cunoscut pe Hasan al-Banna, liderul Frăției Musulmane, pe vremea când era student la Institutul Religios din Alexandria, și mai târziu, la vârsta de douăzeci de ani, s-a alăturat Frăției Musulmane, fiind un membru activ pentru o perioadă de șaptesprezece ani. Al-Banna l-a numit subsecretar al *Majallat al-Ikhwan al-Muslimin* (Jurnalul Frăției Musulmane). De fapt, talentul lui al-Ghazali pentru scriere l-a calificat pentru obținerea titlului onorific de *Adib al-Da'wah* (scriitor de predică) în cadrul Frăției Musulmane, și competențele sale intelectuale și literare s-au manifestat prin intermediul publicațiilor lor.

Al-Ghazali a devenit un membru activ al organizației, dar și un erudit oficial în cadrul Ministerului de Achiziții.

Adeseori, în scrierile sale, al-Ghazali se referă la al-Banna ca fiind primul său profesor și mentor. La scurt timp după asasinarea lui al-Banna în 1948, problemele din cadrul organizației au ieșit la iveală. Neînțelegerile dintre al-Ghazali și noul lider numit, Husayn Hudaibi (1891 – 1973 era noastră), au dus la concedierea sa și la un schimb de acuzații. Ceea ce a dus la concedierea lui al-Ghazali a fost dezacordul cu privire la decizia Frăției de a boicota guvernul lui Jamal Abd al-Nasir.

Totuși, în realitate, conflictul lui al-Ghazali cu Frația Musulmană începuse mult mai devreme. Dacă al-Ghazali ar fi menținut afilierea politică față de Frăție, contribuția sa ar fi putut să aibă alt curs. Așa cum s-a și întâmplat, disocierea sa față de o mișcare islamică structurată i-a oferit libertatea necesară de a se adresa subiectului *da'wah* independent, critic și extins.

Școala de gândire a lui al-Ghazali și contribuția pentru cunoașterea islamică

Gândirea lui al-Ghazali s-a schimbat și s-a dezvoltat de-a lungul carierei sale. Munca lui al-Ghazali, *Dustur al-Wihdah al-Thaqafiyyah* (Constituirea Unității Culturale) oferă mai multe mărturii despre dezvoltarea lui independentă cu privire la zonele principale de interes pentru Frăția Musulmană, așa cum sunt prezentate în cele douăzeci de principii ale lui al-Banna.

Al-Ghazali a formulat zece noi principii necesare pentru implementarea reformei moderne: 1) Femeile și bărbații sunt parteneri (*shaqa'iq*); 2) Familia reprezintă fundația socială și morală a societății, și centrul natural pentru educarea generațiilor; 3) Drepturile morale și economice ale oamenilor ar trebui asigurate și păzite; 4) Conducătorii, fie ei regi sau președinți, sunt simpli agenți care acționează în numele respectivelor națiuni; 5) Consultarea mutuală (*shura*) reprezintă baza guvernării; 6) Condițiile și drepturile la proprietate privată ar trebui protejate. Națiunea reprezintă un singur corpus care nu tolerează neglijența sau subjugarea; 7) Țările musulmane sunt responsabile pentru *da'wah*; 8) Diferențele religioase nu ar trebui să conducă la animozități sau lup-

te; 9) Relația musulmanilor cu comunitatea internațională ar trebui ghidată de acorduri dintre oameni; musulmanii ar trebui să ducă *da'wah* mai departe prin dezbateri / persuasiune fără a face rău; și 10) musulmanii trebuie să contribuie la bunăstarea morală și materială a umanității. Aceste principii au avut scopul de a reforma, din punct de vedere religios, societățile musulmane.

Unele dintre preocupările principale ale lui al-Ghazali au inclus problemele interrelaționate cum ar fi prezentarea fragmentată a islamului, starea actuală a culturii musulmane, o atitudine negativă asupra vieții, fatalismul din lumea musulmană, înțelegerea greșită a principiului cauzalității, tradițiile de a te mândri în societățile musulmane, statutul femeilor în perioade de slăbiciune și declin, nivelul slab al literaturii arabe, managementul prost al averii și corupția politică. El nu s-a încadrat în nicio mișcare musulmană, pentru că critica sa constantă putea fi încadrată doar într-o atmosferă de libertate și independență. Preocuparea sa era aceea de revizui și decontamina perceperea surselor interpretării islamice ca musulmanii să își recâștige poziția lor în lume.

Al-Ghazali a crezut că lucrările sale reflectă realități inspiratoare. Acestea aveau ca scop stimularea conștiințozității care se află în inima credincioșilor și să ofere cheia pentru înțelesuri neprețuite pentru musulmani. Scrierile sale răspund în același timp nevoilor emoționale și intelectuale ale individului și societății. Scrierile sale oferă de asemenea o expunere ambiguă, dar și clară, a gândurilor și emoțiilor, afectate cel mai mult de sentimentele pasionale și prezentarea entuziasmată.

Viața intelectuală și profesională a lui al-Ghazali

Al-Ghazali s-a înălțat treptat în ierarhia administrativă a Departamentului Propagării Islamice în cadrul Ministerului de Achiziții din Egipt. El a fost numit supraveghetor al moscheilor, predicator în Al-Azhar, Director al moscheilor și al instruirii, și în cele din urmă, director *al-Da'wah wa al-Irshad*.

În data de 18 iulie 1971, Abd al-Aziz Kamil, ministrul de achiziții și afaceri din acea vreme în cadrul al-Azhar, l-a numit subsecretar la minister. În martie 1981, Anwar al-Sadat, Președintele Egiptean (1970-1981), l-a numit subsecretar *Da'wah* în cadrul Ministerului de achiziții.

Prin scris, discursuri, predici, lecturi, radio și televiziuni, se spune despre al-Ghazali că și-a pus amprenta și a influențat mințile musulmanilor din Egipt și de oriunde. Printre multele inițiative pe care el le-a sprijinit, al-Ghazali a asigurat prezența femeilor în multe moschei.

Predicile lui al-Ghazali și publicațiile sale, care conțineau o critică aspră asupra condițiilor din Egipt, descoperind conspirații împotriva islamului și societății islamice, au deranjat autoritățile egiptene. Al-Ghazali a fost avertizat, dar cu toate acestea a ales să continue și aceasta a dus la o interdicție asupra activităților sale religioase, și astfel a ajuns pe lista neagră a Guvernului egiptean în 1974.

După supendarea sa din livrarea *khutbahs* în Moscheea 'Amru ibn al-'As, al-Ghazali a obținut o poziție în cadrul Universității Regele Abd al-Aziz, Jeddah, și mai târziu la Universitate Umm al-Qura, Mekka, Arabia Saudită. Acolo, el a continuat munca de a predica *da'wah*, prin intermediul transmisiunilor și al ziarelor, în timp ce preda și superviza studenții care așteptau, deservind în cadrul diferitelor consilii academice din universitățile islamice și participând la acțiuni în cadrul agențiilor *da'wah*. În Qatar, de exemplu, al-Ghazali a contribuit cel mai mult la dezvoltarea Facultății Shari'ah din cadrul Universității Qatar și la diseminarea conștiinței islamice prin intermediul media, moscheilor și asociațiilor. În 1984, al-Ghazali a fost numit președintele Consiliului Academic al Universității El-Emir Abdel Kadir din Constantina, Algeria. În 1989 și după cinci ani petrecuți în Algeria, al-Ghazali se reîntoarce în Egipt.

În timpul ultimei perioade petrecute în Egipt, al-Ghazali s-a dedicat unei cercetări serioase cu privire la metodologia studierii Coranului, Sunna, moștenirii intelectuale musulmane și problemelor contemporane musulmane. De-a lungul carierei sale, totuși, al-Ghazali a manifestat un interes constant față de *da'wah*. Predica lui al-Ghazali oferă o perspectivă religioasă care se adresează mai multor aspecte ale vieții musulmane intelectuale, culturale și socio-politice, și privește către cauzele care stau la baza problemelor sociale și religioase. Contribuția lui al-Ghazali, fie că se realizează prin intermediul Frăției Musulmane, universităților musulmane sau în cadrul Ministerului Achizițiilor, a fost făcută în favoarea islamului tradițional. Totuși, abordarea sa tradițională a făcut apel către perspective noi, a sprijinit schimbări moderne, a înlăturat accentul pus pe formalitățile religioase și a criticat ordinul religios modern.

Lucrările sale ilustrează problemele societății și ale culturii, încearcă să identifice slăbiciunile inerente și eșecurile, subliniind responsabilitățile și provocările cu care se confruntă *da'wah*. Mediul său intelectual vast și diversele experiențe s-au tradus prin dezvoltarea conceptelor *da'wah*, prin studierea impedimentelor culturale ale *da'wah*, reverificarea implicațiilor legale ale *da'wah* și criticând încercările contemporane de *da'wah* făcute de *du'at*, cu perspective limitate, slab pregătiți mental, neantrenați, nepregătiți. Lucrările sale stabilesc, de asemenea, o relație logică între sacru și secular, religie și modernitate, viața religioasă și cea mundană.

Prin gândirea sa a interpretat idei cheie pentru reforma contemporană islamică, inclusiv viziunile profesorului său, Hassan al-Banna, cu privire la natura cuprinzătoare a islamului și dihotomia falsă dintre lumea mundană și cea religioasă. Totuși, în loc să discute în termeni religioși extinși, al-Ghazali a ales să-și îndrepte atenția către o relație fundamental nouă dintre *da'wah* și viață, plasând prin urmare provocările modernității în centrul tezei sale despre *da'wah*.

Capitolul II

Analiza teoretică a *Da'wah*

Se susține ideea că cadrul conceptual al lui al-Ghazali prezentat pentru *da'wah* subliniază și evidențiază contextele socio-economice, religioase și culturale. Al-Ghazali a legat *da'wah* de două concepte cruciale.

Primul aspect reprezintă natura umană înnăscută și încercarea de a explora și descoperi moduri prin care practicile *da'wah* să fie conforme naturii umane.

Al doilea aspect se referă la contextul socio-economic și cultural al *da'wah*, care nu include doar o discuție despre probleme sociale și economice care împiedică actuala *da'wah*, dar și o sinergie între caracterul *da'wah* și natura în continuă schimbare și nevoile societății. În acest context, iau naștere întrebări presante cu privire la relația proporțională dintre *da'wah* și libertate, și măsura în care dezvoltarea universalității *da'wah* de către al-Ghazali, i-au permis să examineze *da'wah* dincolo de granițele geografice ale lumii musulmane.

Cadrul conceptual al lui al-Ghazali

În trasarea cadrului conceptual al lui al-Ghazali și contribuția abordării sale față de studiul *da'wah*, este important să marcăm faptul că al-Ghazali a văzut Coranul ca pe o ilustrare a esenței *da'wah*, o expunere cuprinzătoare a progresului său și o descriere a dificultăților îndurate în transmisiunea mesajului religios. El continua să se bazeze pe modelele *da'wah* stabilite de profeții timpurii. Relatările coranice cu privire la *da'wah* și la profeți, ilustrează faptul că prin transmiterea mesajului divin profeții accentuează în mod continuu un principiu, și anume că nu nicio compensație materială sau recompensă nu erau așteptate în schimb. Profeții nu erau nici vânzători, nici nu căutau faimă. Ei nu cereau nimic în schimb, și au ales să se sacrifice fără a căuta avantaje sau recompense. Pentru al-Ghazali, aceste exemple au dovedit că implicarea în *da'wah* ar trebui să fie liberă de orice scop lăsec.

Mai mult, *da'wah* profetică era simplă, directă, ușor de înțeles, sinceră și compătimitoare. Transparența inerentă din *da'wah* este arătată prin mesajul ei clar și lipsit de ambiguități. Profeții întâlneau toți oamenii, prieten sau dușman, indiferent de individ, și nu au ascuns nicio parte din mesajul lor religios. Prin urmare, *da'wah* este deschisă și transparentă, cu toate întrebările sale, fundamentale sau secundare, fiind cunoscute tuturor, publicului general sau maselor, dar și elitei în aceeași măsură. *Da'wah* nu ar trebui să acopere nicio întrebare secretă sau să ascundă anumite aspecte și să le dezvăluie pe altele. Mai mult, al-Ghazali a crezut că măreția mesajului este manifestată prin aprecierea intelectului, respingerea totală a conjuncturii sau a suspiciunilor, și prin aderarea la siguranță și adevăr. Din punct de vedere religios, de exemplu, nu încarcă intelectul cu ceea ce nu poate fi suportat, nici nu îl scufundă în lumea imaginației. Este probabil

ca bazându-se pe convingerile teologice, al-Ghazali a căutat continuu să dezvolte percepția religioasă și interpretările în timp ce împletea *da'wah* cu cercetarea științifică. De fapt, pentru al-Ghazali, puntea de legătură dintre religiozitate și știință este foarte importantă deoarece religia și-ar pierde rațiunea de a fi o dată ce neglijează știința, diminuează rolul rațiunii sau rezistă față de reconcilierea dintre religie și lumea mundană.

Abordarea lui al-Ghazali față de probleme cum ar fi religia sau religiozitatea indică totuși către obiectivele existente și straturile de la baza conceptului său despre mesajul religios, inclusiv nevoia de a supraveghea revelația și de a o păstra în prim plan ca mijloc de diseminare a binelui, apărarea corectitudinii, a credinței și traducerea revelației ca o sursă generoasă pentru virtuți, pe lângă transmiterea înțeleșurilor principale către națiunile aflate în nevoie. Mesajul religios caută să susțină justiția și libertatea pentru cei oprimați și națiunile private de drepturi, imprimă siguranță și pietate prin motivație și ghidare, trezește inimile celor care l-au uitat pe Dumnezeu și pune în mișcare ideile statice.

Bazându-se pe caracteristicile religiei și a religiozității, al-Ghazali a descris în continuare *da'wah* ca fiind născută din credință; este geamănul credinței, ritualurilor și învățământului. Pentru el, *da'wah* reprezintă ghidarea către cel mai prețios adevăr din univers, o orientare către bine și salvarea de la distrugere. Al-Ghazali a susținut că reducerea scopului *da'wah* la o singură activitate nu este justificată. Ca rezultat, el i-a criticat pe cei care înțeleg *da'wah* drept predici înfierate, emoții puternice, discurs obișnuit, un șiretlic pentru ceartă sau chiar eșuează să înțeleagă că predica reprezintă un singur aspect dintr-un angajament religios mult mai amplu. Cu această viziune în minte, al-Ghazali nu a fost de acord cu oferirea titlului de *da'iyah* în mod exclusiv predicatorilor sau imamilor.

Pentru el *du'at* include, mai degrabă, conducătorul drept, avocatul competent sau legislatorul, scriitorul ghidat, predicatorul credincios și pe cei care se confruntă cu in justiția sau tirania. Fiecare individ este capabil să contribuie fie individual, fie colectiv, la viața religioasă, socială, culturală sau politică. *Da'wah* este o unealtă strategică pentru reformă care implică toate tipurile de muncitori și voluntari. Percepția lui al-Ghazali cu privire la *da'wah* pare să fie holistică și reflectă abordarea sa față de reforma islamică. Totuși, viziunea sa extinsă despre *da'wah*, implică o relație strânsă între *da'wah* și noțiunea de schimbare, în timp ce *da'wah* implică nu doar transmiterea învățăturilor religioase sau interpretarea scripturii în comunitatea musulmană, dar cuprinde, de asemenea, multe contribuții ale celor implicați în reforma socială. Extensia sa cu privire la noțiunea *da'wah* și expansiunea mandatului și scopului său de a cuprinde o schimbare socială mult mai mare este bazată pe credința lui în natura cuprinzătoare a percepțiilor islamice, și este bazată pe convingerea sa că percepția religiei nu ar trebui să fie fragmentară.

Fitrah

Conceptul de *fitrah* joacă un rol central în teza sa deoarece al-Ghazali îl folosește pentru a plasa *da'wah* într-un cadru al dispozițiilor umane originale și al ascensiunii spre idealurile divine.

Al-Ghazali a căutat în mod insistent să făurească o relație apropiată între *da'wah* și caracteristicile naturii umane înnăscute pe de o parte, și pe altă parte să dezvolte o ecuație originală, dar proporțională între dezvoltarea religioasă și *fitrah* serioasă/bazată. Premisa de bază, totuși, este că *da'wah* facilitează un mediu care sprijină ascensiunea umană către perfecțiunea spirituală, morală și religioasă în general, în timp ce oferă finisaj unei cunoștințe intuitive deja existentă, totuși fără contribuția vreunei noi învățături.

La cel mai de bază nivel, totuși, al-Ghazali vedea islamul ca o religie esențială a *fitrah*. Conform lui al-Ghazali, *fitrah* este alcătuită dintr-un intelect sănătos și o inimă pură. El susține că atunci când termenul *fitrah* este folosit în contextul *da'wah*, el desemnează doar o *fitrah* temeinică. Al-Ghazali a susținut că oamenii sunt născuți cu un raționament sănătos care îi ghidează către Creator, și de asemenea cu o capacitate de înțelegere că corupția este rea și rușinoasă și trebuie ținută la distanță. Al-Ghazali a susținut că determinarea actelor morale implică, eventual, o respingere a filosofiei raționale despre acțiunile umane, care nu oferă atenție revelației și cauzează doar aprobări arbitrare sau negații.

Pe această bază al-Ghazali a asociat *da'wah* cu criteriile de distingere a binelui față de rău, pentru a face din determinarea morală a actelor o caracteristică inerentă a gândirii despre *da'wah*.

Conform lui al-Ghazali, un sens infailibil al propriei direcții către Dumnezeu și o moralitate perfecționată este insuflată de la naștere.

Pentru el, copiii sunt născuți pregătiți pentru a se dezvolta către o moralitate perfectă, dar sunt precum fructele, care cresc dulci doar când li se oferă suficientă grijă împotriva bolii. Aceasta implică faptul că decizia rămânând la alegerea personală a ființelor umane, acestea ar fi ghidate în cele din urmă către Creatorul lor să descopere motivația intrinsecă divină, preferând căsătoria în locul adulterului, să rămână alerți în locul stării de beție, să se comporte generos mai degrabă decât egoist și să fie sinceri, nu mincinoși. Prin virtutea *fitrah* oamenii realizează că justiția este un lucru bun, că răul este opusul, cunoștințele reprezentând o onoare, ignoranța un dezacord, castitatea fiind ascensiunea către perfecțiune și imoralitatea - corupție.

Chiar și cu puține cunoștințe despre divin, a explicat al-Ghazali, puritatea *fitrah* îndeamnă oamenii către cunoașterea lui Dumnezeu și recunoașterea drepturilor Sale. Oamenii sunt născuți cu o pregătire, adică, cu o preferință și o motivație, de a urmări cursul *fitrah* și de a accepta și urmări credința și virtutea. Dumnezeu înzestrează firea naturală a omului cu însușirile necesare pentru a rezista falsității. Desconsiderarea acestor calități duce la eșec și justifică o exa-

minare justă în Ziua Judecății. Aceste caracteristici includ capacitatea de a rezista, refuza și a se opune superstițiilor gândirii, de a susține adevărul, să respingă imoralitatea și să se comporte bine și corect.

Conform lui al-Ghazali, orice civilizație care este mai aproape de fitrah se apropie mai mult de natura islamului. Nu doar atât, dar conform lui, civilizația modernă occidentală este mai aproape de fitrah decât acele învățăminte religioase care asupresc și umilesc corpul uman. Mai exact, tradițiile moderne din Vest, în special în ceea ce privește politica, sunt mai apropiate de religia islamică. Percepția lui al-Ghazali despre fitrah transcende definițiile religioase convenționale, luând în considerare valori mai universale drept indicatori concludenți pentru o fitrah temeinică. Adevărata religie reprezintă umanitatea aflată pe calea cea dreaptă (al-insaniyyah al-sahihah), care include determinarea adevărului de către intelect prin știință, opunându-se mitului și superstițiilor.

Discuția lui al-Ghazali despre fitrah arată că contribuția sa stă în relația proporțională dintre creșterea religioasă sănătoasă, prosperitatea socială, și încercarea sa care încorporează mult componenta fitrah în sistemul de gândire *da'wah*.

Universalitatea *Da'wah*

Conform lui al-Ghazali, mesajul Profetului Muhammad dezvoltă conceptul de universalitate bazat pe crezul că de-a lungul timpului religia a fost una singură și că profeții sunt frați care l-au prezentat pe Creator și au ghidat oamenii către El. Al-Ghazali a abordat universalitatea *da'wah* nu doar cu privire la zonele geografice mari în cadrul cărora operează, ci în special în lumina ghidării și formulării Coranului și sunnei care se adresează umanității de pretutindeni, indiferent de timp sau spațiu.

Al-Ghazali a subliniat și importanța răspândirii reformei și a sarcinii umane. O astfel de perspectivă caută să spargă barierele emoționale și culturale din jurul universalității și să creeze poduri care să unească culturi, comunități și societăți. Pentru al-Ghazali, diseminarea binelui, protecția pietății și rezistența împotriva răului sunt obligații universale. Aceasta implică faptul că răspândirea, ca și protecția binelui sau lupta împotriva răului nu sunt datorii locale valabile doar pentru musulmani în societățile lor mamă, ci mai degrabă reprezintă obligații universale.

Universalitatea în relație cu *da'wah* implică explorarea lumii jurul nostru, inclusiv a diverselor comunități religioase. *Du'at* preocupat de reformele emoționale și intelectuale trebuie să examineze și să se familiarizeze cu gândirea universală umană și să înțeleagă condițiile în care trăiesc oamenii, dar cu viziunea de a le îmbunătăți. Prin urmare, savanții musulmani ar trebui să examineze strategiile universale ale *da'wah*, fie cu privire la prezentarea islamului lumii exterioare sau cu privire la răspunsul lor față de îndoielile manifestate. Ca atare, musulmanii trebuie să relaționeze pozitiv cu ceilalți. Totuși, la un nivel macro, universalita-

tea *da'wah* are legătură cu îmbunătățirea condițiilor economice și morale pentru societatea musulmană, așa cum adepții Profetul Muhammad s-au bazat pe caracterul lor nobil și limbajul persuasiv pentru a prezenta religia altor națiuni.

Universalitatea islamului, pentru al-Ghazali, este din păcate o expresie pe care musulmanii o reiterează în mod excesiv, dar nu este luată în considerare când este vorba de implicațiile sale. Musulmanii contemporani nu sunt calificați să implementeze o înțelegere universală din cauza confuziei lor, culturilor contaminate și sistemelor politice tiranice. Condițiile actuale din societățile musulmane ridică îndoieli cu privire la valoarea islamului și în măsura în care oamenii ar putea beneficia de el.

Evaluarea lui al-Ghazali asupra stării actuale a musulmanilor l-a făcut să se întrebe de ce au abordat latura universală a *da'wah* atât de puțin, introducând dreptat viziunea islamului pe fronturile internaționale și locale. Și se gândește, că aceasta s-a datorat parțial preocupării primilor musulmani pentru filosofie grecească când ei ar fi trebuit de fapt să accentueze și să demonstreze monoteismul islamic și filosofia în discipline academice diferite, etică și afaceri. Stagnarea politică a privat de asemenea politica oficială a islamului de orice tendință de răspândire a *da'wah*, susținută inițial de al-Ghazali, în fața conducătorilor care în loc să adere la programe de învățare și ghidare, au fost acaparați de dorința pentru control și putere.

Da'wah, societatea și cultura

Al-Ghazali a văzut impactul condițiilor economice alături de reforma socială ca elemente fundamentale în implementarea *da'wah*. Pentru al-Ghazali impactul mediului cultural și social asupra religiei, care și comportamentul moral și personal, nu poate fi negat.

Prin urmare, influența substanțială asupra mediului social și moral era o premisă pentru livrarea cu succes a mesajului religios. Pentru el, crimele morale și viciul se nășteau adesea și înflorau în societăți afectate de nevoia economică. Aceasta, susține el, se datorează mediului corupt care distorsionează natura fitrah și o infectează cu acest microb. Oamenii sunt născuți în mod original într-o stare de credință și sunt pregătiți pentru conectarea cu religia și învățămintele sale, de îndată ce au obținut capacitatea de înțelegere și efectele practicilor negative au fost înlăturate.

Al-Ghazali identifică, de asemenea, o relație între *da'wah* și sărăcie. Ca atare, susține el, nevoile umane de bază ar trebui asigurate mai întâi, și doar atunci se poate aștepta ca oamenii să țină de religie.

Mare parte din critica sa cu privire la *du'at* implică cum poate ideea *da'wah* să fie eficientă în condiții de sărăcie. Al-Ghazali a descris cum, în ciuda mai multor încercări, *da'wah* nu a găsit mediul propice în care să implementeze credința, moralitatea sau faptele bune în cadrul claselor sociale sărace.

Această stare a lucrurilor, conform lui al-Ghazali, cere ca *du'at* să ofere soluții pentru problemele morale și economice. Apriori ghidării oamenilor către Creator, sunt necesare reformele economice la scară largă, pentru că acestea nu pot evitate dacă crima și viciul moral trebuie înfruntate în numele islamului. Al-Ghazali a considerat că îmbunătățirea condițiilor economice sunt cruciale pentru *da'wah* și credea în existența unui gen de relație proporțională între dezvoltarea economică a societăților musulmane și *da'wah*. Prin urmare, al-Ghazali i-a învățat pe *du'at* să integreze contextul socio-economic în percepția și practicile lor legate de *da'wah*, și în mod simultan să invite instituțiile la crearea unor programe de reformă care să servească drept modalități cheie pentru educația religioasă și ca o premisă pentru exercițiul *da'wah* și reforma islamică în general.

Conform lui al-Ghazali, tradițiile oribile continuă regretabil să controleze viața musulmanului în numele religiei. De asemenea, învățămintele islamului s-au retras din viața politică, economică și socială, adorarea religioasă rămânând fără spirit și transformându-se în niște ritualuri fără sens. Al-Ghazali a susținut că *da'wah* își pune în pericol mesajul său și chestiunile din alcătuirea ei prin transmiterea principiilor islamice care au jonglat în mod eronat cu elemente din epocile moderne și medievale.

Al-Ghazali îndeamnă musulmanii să se descotorosească de obiceiurile care își au originea în perioada ignoranței (*al-jahiliyyah al-'ula*). Aceasta include, de exemplu opresiunea femeii, printre alte lucruri, ignorând educația lor, interzicându-le prezența în moschei, descurajându-le să se alătore binelui și împiedicării răului, și creșterea pedepsei lor pentru orice păcat făcut. Pentru el, lipsa unei înțelegeri corespunzătoare a islamului a dus la infiltrarea unor anumite tradiții nomade în jurisprudența islamică.

***Da'wah* și libertatea**

Al-Ghazali a văzut libertatea intelectului și a conștiinței ca bazele fundamentale ale religiozității, și un mediu cheie pentru a permite religiei să se nască, să crească și să prospere. Conform lui al-Ghazali, libertatea intelectuală formează fundația *da'wah* și reprezintă un criteriu esențial pentru răsplata și pedeapsa divină. Libertatea de exprimare implică critica, contestând pozițiile intelectuale prin dezbateri, nu prin jignire sau amenințare. Conform lui al-Ghazali, mesajele religioase au acordat intelectualului libertatea necesară pentru a se implica în dialog, demonstrând nici un fel de ură față de credința oamenilor. Islamul, de exemplu, caută să stabilească o atmosferă de toleranță, liberă, dincolo de orice formă de opresiune sau despotism, având scopul de a convinge blând, într-un mediu pacifist. Credința este prin urmare văzută ca ceva înrădăcinat în, dar și ca rezultatul unei, libertăți intelectuale absolute, fără suportul moral al folosirii miracolelor (suprimând astfel libertatea intelectuală) sau orice presiune exercitată asupra intelectului sau voinței umane.

Al-Ghazali enumeră aproximativ o sută de versete din Coran pentru a demonstra că religia reprezintă cel din urmă rezultat al gândirii libere, voinței sau conștiinței, rezultatul final al intelectului și persuasiunii care cere îndepărtarea coerciției din *da'wah*. Mai mult, al-Ghazali enumeră tipuri variate de libertate, cum ar fi libertatea discursului, libertatea religioasă, cea de a satisface nevoile de bază și libertatea persecuției.

Pentru al-Ghazali, persuasiunea și dezbaterea sunt puternice, în timp ce frica și forța nu există. Doar logica dictează când vine vorba de religie, căci orice formă de compulsie va îndepărta oamenii și în locul instaurării credinței va duce la concepții greșite despre religie. Oamenii forțați să adere la religie nu sunt considerați religioși chiar atunci când sunt supuși observațiilor religioase stricte. Obligarea în religie este văzută ca o ofensă intelectuală, neavând sprijin în viața Profetului Muhammad sau în a oricărui calif bine ghidat. Ca atare, al-Ghazali cere acestor *du'at* să fie preocupați de ghidarea oamenilor și să nu acumuleze profit din rațiunea de a fi, cea din urmă fiind nu mai mult decât ceea ce fac hoții, nu *du'at*.

Conform lui al-Ghazali, profeții sunt frați ai căror intimitate spirituală unește oamenii în care s-au trezit sentimentele de cooperare și simpatie, în loc să-i lase fragmentați sau dispersați. Din cele zece principii enunțate ale lui al-Ghazali, patru sunt dedicate complet *da'wah* și cooperării religioase, în timp ce al optulea principiu se adresează diferențelor religioase și despre cum ele ar trebui să prevină dușmănia și adversitatea.

Conform lui al-Ghazali, umanitatea reprezintă o singură familie care își are originile într-o sursă comună, fără preferință cu privire la întâietatea uneia sau alteia în ceea ce privește creația sau viața.

Concluzionând, lucrările lui al-Ghazali distanțează *da'wah* de toate formele de abuz, tiranie sau exploatare. Atât cel care cheamă (*da'iyah*) și cel chemat (*mad'u*) se bucură de libertate în mod egal. Perspectiva libertății în lucrările lui al-Ghazali transcede propria experiență socio-politică și depinde foarte mult de persuasiune și alegere. Această perspectivă este văzută ca originală, umanistă, realistă și desigur, religioasă. În lucrările lui al-Ghazali, *da'wah* este prezentată drept un proces tolerant și deschis față de schimbare, oferind o atenție considerabilă emoțiilor umane și intelectului. Acesta traduce valorile a ceea ce el numește religia naturală (*al-din al-tabi'i*) fără a confrunța valorile universale

Capitolul III

***Du'at* (cei care chemă la Islam)**

Perspectiva lui al-Ghazali cu privire la responsabilitățile *du'at*, la calificările sale educaționale, morale și spirituale, este examinată, ca și problemele și provocările pe care le întâmpină în relația cu *da'wah*. Este examinat, de asemenea, modelul lui al-Ghazali de *da'wah*, bazat pe caracterul spiritual și moral. Ne permite și să identificăm motivele care l-au condus către ideea că aceste calificări sunt obligatorii pentru practicarea *da'wah* și fără de care era sigur că *du'at* nu ar fi reușit.

Discuția despre aceste calificări subliniază poziția lui al-Ghazali cu privire la noțiunile curente despre standardele educaționale ale *du'at* și alte premise necesare practicării *da'wah*.

Responsabilitățile *Du'at*

Conform lui al-Ghazali, islamul, în chintesența sa, se află în strânsă legătură cu *da'wah*. Îi îndeamnă pe musulmani să învețe și să propovăduiască, să devină convinși și să îi convingă și pe alții.

Islamul împărtășește cunoștințe detaliate ale Creatorului, oferă siguranță pentru aceea care au îndoieli și prescrie pietate pentru toți oamenii. El caută, de asemenea, să schimbe oamenii și societatea, înfruntă corupția și nedreptatea, înlătură regulile și obiceiurile negative și susține în schimb tradițiile și practicile virtuozitate. Acesta este mesajul religios. Prin urmare, țelul *da'wah* este dezvoltarea umană eficientă și mobilizarea musulmanilor prin credință entuziasmată, rugăciuni devotate, sinceritate și dragoste pentru Dumnezeu și Mesagerul Său, și excelență în viața umană.

Conform Coranului, *du'at* vor recita versetele acestuia, obținând purificare spirituală și educând oamenii. Aceste îndatoriri, așa cum sunt preconizate de profeți, reprezintă componentele esențiale ale *da'wah*. Totuși, cel mai apropiat spațiu de lucru al *du'at* este cel propriu și al grupurilor din care face parte. Prin oferirea unui bun exemplu, ei devin instantaneu modele de urmat, inspirându-i pe ceilalți să urmeze credința în Dumnezeu, dar și să educe atât musulmanii, cât și pe ceilalți aparținând altor confesiuni, cu privire la religie și revelație, testând conexiunea lor cu Coranul. *Du'at* ilustrează adevărul și nu îl ascunde, transmitând mesajul credinței întreg, eliberat de efectele vieții materiale. La nivel social, și urmărind câteva rapoarte coranice, *da'wah* eliberează *da'wah* de dorință și lăcomie, comunicând mesajul islamic fără gândul la câștig material.

Responsabilitățile *da'wah* implică, de asemenea, dezvoltarea ei/lui personală și socială și abilitatea de a se adresa lumii mundane și religioase. Aceste responsabilități nu reflectă doar îndatoririle tradiționale ale profesorilor de religie, ale predicatorilor sau savanților, ci mai degrabă, se potrivesc unei noi

perspective de *da'wah*, unde *du'at* contribuie la reforma islamică și se comportă ca agent pozitivi pentru schimbare. Aceasta ne arată cum înțelegerea extinsă a *da'wah* a influențat perspectiva sa cu privire la responsabilitățile *du'at*. Un asemenea spectru larg al responsabilităților, face ca sarcina *da'wah* să devină multifacetată, complexă și provocatoare, iar evaluarea progresului și contribuției lor un pic dificilă. Aceste responsabilități ne arată de asemenea o schimbare subtilă îndreptată către un stil dinamic și versatil al responsabilităților *da'wah*. Aceasta extinde atenția *du'at*, făcând din *da'wah* o unealtă esențială în reforma generală islamică și de asemenea ridică accentul pus pe distincția dintre reforma islamică și *da'wah*.

Al-Ghazali a expus responsabilitățile *da'wah* care le revin indivizilor și grupurilor care participă la o reformă islamică pașnică, pozitivă sau la îmbunătățirea vieții globale și locale. Acestea îi implicau pe predicatori, teologi și pe membrii mișcărilor reformatoare islamice. Cea mai mare parte din critica sa, totuși, este îndreptată spre *du'at*, considerați a fi predicatori religioși și savanți. Al-Ghazali păstrează ambele categorii în minte, dar totuși nu separă responsabilitățile fiecăruia.

Calificările morale și spirituale ale *Du'at*

Al-Ghazali credea că *du'at* aveau nevoie cel mai mult de propria disciplină și trebuie să implementeze în ei însăși un nivel mai înalt de virtute morală și religioasă decât cea a publicului larg. De exemplu, *du'at* ar trebui să obțină un grad mai înalt de credință și siguranță, entuziasm și virtute. Aceasta cere *du'at* să fie atenți la propriul stadiu moral și spiritual, să identifice și să se vindece singuri de orice lipsă sau boală spirituală. Ei nu trebuie să asume faptul că predicile lor se aplică doar audienței lor și lor nu.

Pentru al-Ghazali, lăcomia și materialismul sunt inconsistente față de *da'wah*. *Du'at* nu au și nu ar trebui să caute recompense materiale în schimbul muncii lor. Pentru al-Ghazali, acest sacrificiu de dezinteres regăsit în munca *du'at* nu este accidental deoarece baza centrală a caracterului moral al *da'iyah* rezidă în asocierea noastră cu Dumnezeu. Pe parcursul exercitării *da'wah*, *du'at* ar trebui să caute satisfacția divină, nu propria lor satisfacție, și intenția lor ar trebui să fie axată constant pe faptul că ceea ce fac ei, o fac pentru Dumnezeu și acestea nu pot fi îndeplinite fără o inimă sinceră și o conexiune pozitivă cu Divinul.

Du'at încununați de succes sunt aceia care ghidează oamenii prin exemplu, comportându-se ca modele, expunând o tipologie profetică prin adorarea lor, comportament și luptă. În general, *du'at* trebuie să adere la învățăturile islamului, în abordarea lor, și stilul *da'wah*, abținându-se de la înșelăciune, ajungând în același timp la inimile oamenilor.

În plus, *du'at* ar trebui să lucreze la sine din punct de vedere moral și academic deoarece societățile avansate nu vor oferi atenție în mod realist unor *du'at* inferiori care eșuează în domeniile intelectuale, științifice și ca lideri morali.

Du'at ar trebui să împartă tristețea oamenilor în suferință, să le ureze sănătate și recuperare, să îi asiste în timpul eșecului lor, să se îngrijească de tristețea lor, să îi apere împotriva nedreptății și să se alătore mulțimilor de oameni abuzați și tratați rău.

Du'at trebuie să se conecteze cu oamenii și să nu se separe de ei, și să împartă veștile bune, în loc să îi îndepărteze. În toate acestea, *du'at* trebuie să se ridice deasupra disputelor personale și să nu condamne oamenii.

În concluzie, grija principală a *du'at* este să învețe, să reamintească, să ghideze oamenii și să le ofere oportunități, speranțe până se vor reîntoarce la Creatorul lor. *Du'at* îi motivează pe alți oameni și le doresc binele, sunt satisfăcuți dacă scopurile *da'wah* sunt atinse și evită disperarea, în special dacă condițiile înconjurătoare nu sunt prielnice pentru *da'wah*.

Calificările educaționale al *Du'at*

Al-Ghazali a crezut că, în lumina Coranului, selecția divină a națiunilor depinde de meritul lor moral și intelectual, benefic pentru umanitate, și nu în termeni geografici sau etnici. Pentru al-Ghazali, succesul *du'at* depinde de angajamentul lor către studiu profund și extins. *Du'at* ar trebuie să citească tot felul de literatură și curente de gândire pentru a înțelege viața și influențele din jurul ei; ei trebuie să citească despre religie, ateism, filosofie și sunna, și să evite citirea materialelor din perioadele de declin. Conform lui al-Ghazali, *da'wah* cere cunoașterea Coranului și a sunna. Este fel de important pentru *du'at* să înțeleagă istoria califilor musulmani și examinarea extinsă a condițiilor contemporane.

Al-Ghazali a subliniat rolul limbii și literaturii arabe ca fiind o premisă pentru o *da'wah* eficientă. Învățarea limbii arabe ajută oamenii să învețe despre musulmani, să îi motiveze să înțeleagă revelația și să susțină transmiterea credinței. Formarea intelectuală a *du'at* include studiul științelor umane, inclusiv etica, filosofia politică și socială. De asemenea, ei trebuie să înțeleagă și să cuprindă curente moderne de gândire.

O *da'wah* eficientă cere de asemenea cunoașterea sociologiei, economiei, educației și psihologiei.

Conform acestora, *du'at* trebuie să abordeze științele umaniste dintr-o perspectivă islamică. În cele din urmă, formarea intelectuală a *du'at* trebuie să includă studiul științelor naturale. *Du'at* trebuie să înțeleagă științele fizice, inclusiv chimia, biologia și astronomia și trebuie să fie aibă cunoștințe de geografie, botanică și despre animale

Științele subliniate sunt pentru al-Ghazali esențiale pentru *da'wah* deoarece ele ajută *du'at* să își corecteze conceptele lor, să își coordoneze relația cu lumea fizică și să le ofere o ghidare aprofundată.

În concluzie, al-Ghazali încearcă să contureze un model ambițios de *da'wah* în care *du'at* să reprezinte personalități învățate remarcabile care stăpânesc domenii diferite din spectrul academic. Modelul său, totuși, solicită *du'at* cu abilități sociale, cu minți enciclopedice, care sunt capabile să practice o abordare multidisciplinară față de domeniile de cercetare – raționale sau tradiționale, fizice sau morale.

Problemele *Du'at*

Al-Ghazali a arătat numeroasele probleme și provocări care afectează *da'wah*. Acestea includ întrebări despre cultură și obiceiuri, cum ar fi: *du'at* reprezentând modele slabe, cu o pregătire religioasă slabă, statusul inferior al femeii, un sistem educațional slab, instituțiile inadecvate al *da'wah*, reprezentarea *du'at*, concepțiile greșite despre viața mundană, diferențele legale, abrogarea din Coran (*al-naskh fi al-Qu'ran*), eșecul din viața de zi cu zi și influențele culturale străine.

Pentru al-Ghazali, toate acestea formează provocările majore, în special când *da'wah* solicită o abordare inteligentă și extinsă și când starea lucrurilor cu care se confruntă musulmanii este una de un primitivism economic și științific îngrozitor.

Pentru al-Ghazali, diferențele sectante și intelectuale au provocat fisuri mari între musulmani, ducând la o desconsiderare a responsabilităților sociale, atât pe plan local, cât și internațional. O astfel de desconsiderare este, în schimb, cauzată de preocuparea musulmanilor manifestată mai degrabă față de formele religioase exterioare decât cea față de ființa lor naturală. Iată cauzele care au declanșat declinul, fie el intelectual, social sau politic, și influențele culturale care exploatează personalitatea musulmană. Starea de ignoranță de lungă durată a dus, de asemenea, la o lipsă de cercetare care s-a răsfrânt asupra *da'wah* și a permis culturilor corupte și mișcărilor politice confuze să se dezvolte, punând în pericol *du'at*. Ca rezultat, mesajul universal al islamului a suferit un declin gradual.

Conform lui al-Ghazali, musulmanii oferă exemple ideale care reflectă mesajul islamic și se comportă ca recipiente ale învățăturilor divine și ale valorilor revelate. Al-Ghazali a susținut că o națiune cu un mesaj ar trebui să stabilească întregul lor sistem de viațuire conform acestuia. Făcând acestea, bunătaea musulmanilor va deveni vizibilă eventual de-a lungul granițelor lor și poate va ajunge în lumea întreagă.

Un musulman model poate să ia forma guvernatorilor musulmani, care prin diferite instituții ar trebui să aibă grijă de cetățenii săi, să susțină justiția, să pledeze pentru pace și să se poziționeze împotriva dorințelor materiale. Al-Ghazali a anticipat faptul că dacă islamul ar funcționa ca model, un procent mare din musulmani ar trebui educați. Pentru al-Ghazali, *da'wah* nu înflorește dacă musulmanii eșuează în domeniile cheie ale dezvoltării sociale și economice, sau dacă

le lipsește înțelegerea vieții și a științei. Prin urmare, credința nu va prospera atâta timp cât situația economică și intelectuală a musulmanilor nu evoluează.

Pentru al-Ghazali, condiția socială a musulmanilor din zilele noastre nu afectează doar progresul *da'wah*, dar ridică îndoieli asupra valorii islamului și a măsurii în care umanitatea ar putea să beneficieze de pe urma acestuia. Pentru el, atitudinile musulmanilor și dezintegrarea socială pot descuraja foarte ușor oamenii în ceea ce privește credința. În prezent, musulmanii nu pot să îi ghideze pe alții și nici conducătorii lor religioși. Conform lui al-Ghazali, musulmanii au eșuat în tentativa de a întrupa valorile și învățăturile islamului, fie că este vorba de formularea strategiilor *da'wah* sau despre dezvoltarea metodelor de prezentare religioasă.

În loc să dezvolte o bază pentru cunoștințele religioase și contribuția morală necesară pentru a modela un om capabil să ducă mai departe mesajul, cultura musulmană (*thaqafah*), conform lui al-Ghazali, i-a condus pe intelectuali către secluziune și izolare. Pentru el, cele mai multe obiceiuri nu au bază și își au originile în perioada ignoranței.

Al-Ghazali a discutat despre un număr de probleme care împreună creează un obstacol major pentru *da'wah*. Mai întâi, acesta a observat istoria islamică și a susținut că practicile religioase sărace au oprit progresul *da'wah*, în mod semnificativ. În al doilea rând, conflictul dintre lumea cotidiană și cea de apoi a cauzat pierderi majore pentru *da'wah* și a dus către două mari nedreptăți: eșecul de a înțelege sau de a susține atașamentul oamenilor față de viață și eșecul de a înțelege ghidarea divină și observarea comenzilor religioase.

În al treilea rând, este vorba de înțelegerea greșită a abrogării (*al-naskh*) de către *du'at*. Al-Ghazali a văzut abrogarea ca pe un lucru negativ, observând cum diminuează *da'wah* și distruge frumusețea naturii sale. Al patrulea fapt observat este preocuparea, chiar obsesia *du'at* față de conflictele triviale. În cele din urmă, se discută despre absența instituțiilor *da'wah* care ar trebui să motiveze bunătatea, să exploreze domenii intelectuale noi și urmeze progresul *da'wah* intern sau extern, reușitele sau înfrângerile.

După cum accentul pus pe dezvoltarea intelectuală sugerează, al-Ghazali a plasat discuția despre îmbunătățirea *da'wah* în cadrul educației islamice. El a căutat să îmbunătățească stadiul deteriorat al *da'wah* și să avanseze răspândirea culturii islamice într-o așa manieră încât să îmbunătățească conceptele *da'wah*, împletind *da'wah* cu componentele realității ce țin de factorul timp-spațiu. Orice soluție pentru probleme *du'at* ar reprezenta, în viziunea lui al-Ghazali, o contribuție la îmbunătățirea condițiilor generale ale societății ca întreg.

Critica la adresa *Du'at*

Critica lui al-Ghazali cu privire la *du'at* se concentrează asupra unor indivizi anume sau grupuri și el a fost capabil să dezvolte o critică a problemelor comune. Totuși, dacă critica sa ar fi avut un ton mai puțin provocator și mai constructiv,

atunci aceasta ar fi fost, probabil, mult mai folositoare. Critica lui al-Ghazali a fost încununată de succes până la un anumit grad deoarece a creat sau deschis discursul actual despre *da'wah*, despre diferitele probleme legale legate de el și principiile *da'wah* și cum sunt ele înțelese sau traduse în societate. Totuși, critica lui al-Ghazali ridică probleme pe care nu le rezolvă, nu duce la o metodologie sistematică care să reflecte unitate, obiectivitate sau consistență, și demonstrează nevoia unui efort sistematic, dar și extins, de remediere a *da'wah* modernă.

Imaginea ideală a lui al-Ghazali despre *du'at* ridică o serie de întrebări critice.

Prima ar fi că acești „du at” par să integreze tradiția în modernitate și să-și folosească abilitățile lor prin prisma înțelegerii lor a contextului cultural și socio-economic al *da'wah*. Dacă acesta este cazul, atunci orice altă discuție ar trebui să se concentreze pe procesul de integrare a disciplinelor, și de asemenea asupra metodologiei care trebuie adoptată în abordarea cunoștințelor moderne și islamice din perspectiva *da'wah*.

Accentul pus de al-Ghazali pe standardele educaționale ale *du'at* ridică întrebări cum ar fi ce tip de instituții educaționale islamice ar putea să îi ajute pe *du'at* să obțină competențele diverse stipulate.

Aceasta duce din nou la întrebările despre perspectivă, curriculum și personal. Clar, lipsa de atenție din partea lui al-Ghazali cu privire la modul cum să rezolve problemele pe care el le ridică, reîntărește ideea că el era preocupat pur și simplu de adresarea unor întrebări cu privire la *da'wah* și *du'at* la un nivel general, fără dezvoltarea un program detaliat *da'wah* ce ar putea fi implementat.

Capitolul IV

Perspectiva lui al-Ghazali cu privire la metodologia *Da'wah*

Metodologia lui al-Ghazali cu privire la *da'wah* reprezintă tema centrală a acestui capitol.

Se ocupă mai întâi de abordarea sa față de *da'wah* și percepția sa asupra priorităților *da'wah*, și relația *du'at* cu intelectul receptiv și predica religioasă.

În al doilea rând se adresează relației dintre *da'wah* și legea islamică. Și în cele din urmă, a treia problemă este reprezentată de *da'wah* și femei.

Al-Ghazali reinterpretează aici mai multe întrebări legale cu privire la femei, pentru a crea un cadru care să legitimeze participarea femeilor la viața politică și socială și a susține poziția sa că femeile, nu doar bărbații, pot aduce o contribuție pozitivă pentru *da'wah* și reforma islamică.

Abordarea față de *Da'wah*

Abordarea față de *da'wah* este ceea ce se traduce prin cunoștințele și experiența *du'at* în ceea ce privește transmisiunea religioasă. De asemenea, reflectă prioritățile *da'wah*, domeniile care captează atenția *du'at* și implicațiile *da'wah* asupra societății.

Conform lui al-Ghazali, *du'at* ar trebui să prezinte convingerile sale în conformitate cu metodologia Coranului, care aderă la un stil specific în introducerea Creatorului și atributelor divine. Pentru el, *da'wah* reprezintă cea mai onestă interpretare a adevărilor religioase și o dovadă a convingerilor și legilor islamice. Potrivit lui al-Ghazali, *da'wah* este preocupată, în mod fundamental, de elucidarea unicității lui Dumnezeu, în locul opiniilor secundare, ceea ce duce la bunătate, și unește oamenii în jurul actelor religioase obligatorii.

Totuși, al-Ghazali părea foarte preocupat de impactul diferențelor legale în abordarea *da'wah*. Pentru a elibera *da'wah* de strânsoarea diferențelor legale, el a sugerat existența a ceea ce el numește „amnistie în Legea islamică.” O asemenea atenție reîntărește preocuparea sa despre înțelegerea corespunzătoare și aplicarea legii în *da'wah*.

Conform lui al-Ghazali, *du'at* slăbesc sau duc în eroare societatea musulmană când ei prezintă islamul ca o revizuire a hotărârilor legale secundare sau a discuțiilor teologice.

Alături de forma tradițională a predicii religioase, de exemplu predica de vineri, al-Ghazali face aluzie la ceea ce el a numit *al-i'lam al-da'awi* (informația despre *da'wah*). Aceasta reprezintă o transmitere onestă a mesajului, înfăptuită pentru a răspândi adevărul și sprijinul pentru bunăstarea umanității. Mai mult, al-Ghazali a părut a fi preocupat de efectul predicii moderne asupra abordării *da'wah*. În scrierile sale, diferențele dintre *da'wah*, predică și carierele profesionale i-au făcut pe unii musulmani să perceapă *da'wah* ca fiind limitată la predica religioasă, la îmbrăcarea într-un anumit mod sau la efectuarea unor vizite zilnice într-un sat învecinat. Această percepție a dus la o disociere față de societate, procesul de învățare și țelurile academice.

Fie că a privit Coranul ca un cadru pentru *da'wah* sau fie că s-a gândit la conformarea *da'wah* cu cerințele legii, al-Ghazali a demonstrat un interes adevărat pentru înțelegerea și aplicarea eficientă a abordării islamice a *da'wah*. Abordarea sa față de *da'wah* privește cerințele și implicațiile revelației, dar nu reprezintă un simplu set de presupuneri teoretice; mai degrabă, implică reîntărirea caracteristicilor morale ale *du'at*. Lipsa acestor competențe morale înfrânge pur și simplu *da'wah* și duce la suspiciuni în rândul comunităților extinse. Pentru al-Ghazali, abordarea *da'wah* se împletește cu formarea personală a *du'at* și este legată de producerea potrivită și înțelegerea religioasă eficientă.

Metodologia legală a da wah (*Fiqh al-Da'wah*)

Al-Ghazali a practicat un raționament independent cu privire la *da'wah* și lege, mai întâi analizând problema *da'wah* și cum ar trebui să fie înțeleasă, abordată și exercitată, și în al doilea rând, adresându-se problemei legii și cum ar trebui interpretată și aplicată pentru a servi cel mai bine în interesul *da'wah*. Al-Ghazali a subliniat nevoia de a se supune și susține țelurile *da'wah*. Pentru aceasta, el a jucat un dublu rol de jurist și teoretician, raportat la *da'wah*.

Reexaminând jurisprudența islamică, al-Ghazali a căutat să rezolve probleme presante care, în viziunea sa, au împiedicat *da'wah* și au afectat negativ modelul său despre aceasta. Aceasta demonstrează că studiul său asupra legii cu privire la *da'wah* era pur și simplu o strategie practică, cu puțină atenție oferită formulării unei metodologii sistematice ale gândirii despre *da'wah*. Acest fapt este clar în multe dintre preferințele sale juridice, care eșuează în a oferi o aplicare consistentă a legii sau a unei metodologii sistematice cu privire la integrarea ei în *da'wah*.

Preocuparea lui al-Ghazali era că jurisprudența islamică ar trebui să servească *da'wah* și că verdictele legale nu ar trebui să îndepărteze musulmanii de islam, nici să-i respingă pe cei care se îndepărtează de ghidare. Al-Ghazali propune un cadru larg pentru relația dintre lege și *da'wah*, totuși întotdeauna cu o atenție deosebită față de cele mai bune interese ale *da'wah*. De exemplu, el a discutat despre regulile legale cu privire la interzicerea muzicii, crezând că aceasta nu ar trebui să împiedice credința. El a simțit că acesta reprezintă un adevăr în mod particular pentru societățile occidentale, în legătură cu care întrebările despre cântece/muzică sau în ceea ce privește acoperirea feței femeilor nu ar trebui să fie puse în cadrul *da'wah*. Metodologia legală al lui al-Ghazali pentru *da'wah*, totuși, demonstrează o preocupare profundă față de reacțiile societăților occidentale vizavi de practicile musulmane, preocuparea sa cu privire la interesele *da'wah* și visul său la o reacție pozitivă extinsă din partea oamenilor l-au făcut să adopte un număr considerabil de cronici slabe. (*ahadith da'ifah*)

Munca lui al-Ghazali ne oferă totuși o explorare curajoasă a problemelor contemporane cu privire la *da'wah*, atât interne, cât și externe. Putem doar să bănuim că eforturile lui al-Ghazali, deși într-un stadiu incipient, au spart totuși tăcerea tensionată care a înconjurat asocierea *da'wah* cu legea, și a inițiat bazele discursului modern în ceea ce privește *da'wah*, legea și progresul islamic.

El a conturat noi modalități de analiză, care îi îndemna pe musulmani să ofere atenție manifestărilor religioase și culturale asociate cu fenomenul *da'wah*, în special în societățile occidentale și realității relației societăților musulmane cu umanitatea în general.

Femeile și *Da'wah*

Al-Ghazali a reexaminat unele ipoteze teoretice cu privire la femei deoarece percepțiile culturale și obiceiurile în detrimentul femeii au afectat în mod negativ poziția și contribuția acesteia, toate în numele islamului. Al-Ghazali a discutat în mod repetat despre problema infiltrării culturale care pătrunde în interpretarea religioasă, eșecul *du'at* în abordarea lor față de problema femeilor, și despre nevoia revizuirii perspectivelor legale cu privire la diferite întrebări care implică femeile.

Pentru al-Ghazali, o înțelegere adevărată a problemei femeilor asigură o abordare adecvată cu privire la contribuția lor față societățile moderne.

Al-Ghazali a susținut că învățăturile Coranului cu privire la femei au fost ignorate complet. Foarte rar femeile își primeau partea lor de moștenire, erau rareori consultate cu privire la căsătoria lor, și umilite și lăsate într-o stare de ignoranță de către oamenii needucați din punct de vedere religios.

Ca rezultat, ei au uitat de îndatoririle și responsabilitățile lor religioase din această viață. Conform lui al-Ghazali, asemenea obiceiuri culturale și sociale au contribuit semnificativ la degradarea statutului femeii, de exemplu negarea drepturile economice ale femeii. Mai mult, aceste obiceiuri create de om și percepțiile au împiedicat contribuția femeilor față de societate, făcându-le semnificative atât în viața de zi cu zi și în ceea ce privește religia, și procedând astfel ei prezervă întunericul ignoranței, nerespectând învățăturile islamului și ducând la declinul educației femeilor și prin urmare a întregii națiuni.

Pentru al-Ghazali, aceste obiceiuri care slăbesc poziția femeilor au înălțat statutul bărbaților, reducând poziția femeii strict la nivelul plăcerii fizice. Poziția morală a femeii este văzută prin lentilele onoarei, de exemplu greșelile unui fiu sunt considerate greșeli ale tinereții, în timp ce ale unei femei sunt considerate rușinoase, ale căror implicații și urmări sunt grave.

Strategia lui al-Ghazali era aceea de a furniza interpretări legale noi cu privire la condițiile femeilor. El a susținut, de exemplu, că nu există nicio autoritate islamică indiscutabilă care să ceară femeilor să își acopere fețele. Pentru a restabili poziția femeilor, al-Ghazali a luat în considerare diverse interpretări despre care el credea că ar putea aduce o înțelegere nouă, și care ar putea să dea frâu liber potențialului și capacităților femeilor.

Concluzie

Al-Ghazali căutat să dezvolte un model modern de *da'wah* în cadrul unui spectru larg al schimbării islamice. După modelul său, *du'at* nu sunt doar transmițători ale învățăturilor religioase abstracte sau ai moralității, dar și agenți ai schimbării pozitive. Mai mult, *da'wah* nu mai este văzută ca datoria unui grup religios particular format din *du'at*, ci mai degrabă o responsabilitate socială și colectivă care caută nu doar să îmbunătățească viața religioasă, ci și standardele economice ale societății musulmane. În plus, *da'wah* trebuie să înscrie în slujba sa nu doar predicatori, muftii sau savanți religioși, dar și pe cei care contribuie la schimbarea socială și globală, transcendând spațiul tradițional al unor grupuri cum ar fi Tablighi Jamaat, sufiții și salafiții.

Pentru el, *da'wah* nu denotă pur și simplu responsabilitatea prediciei religioase, dar reflectă, de asemenea, un proces al schimbării intelectuale și al transformării morale. Un asemenea proces este deschis și holistic, îmbrățișează diversitatea, și implică puncte de contact între religie și societate. Dată fiind această natură multifacțată a *da'wah*, al-Ghazali caută un context nou de operare, unul care să traverseze granițele geografice și culturale, să adere la o percepție rațională și nouă a tradițiilor religioase, și care este disociat de contribuțiile contemporane ale mișcărilor islamice ale *da'wah* și ale grupurilor. Modelul *da'wah* prezentat de al-Ghazali implică, în mod constant întrebări despre schimbarea islamică, pentru a produce o atmosferă care favorizează *da'wah*. În viziunea caracterului universal al *da'wah* care cere introducerea islamului în cadrul diferitelor națiuni și indivizi, modelul lui al-Ghazali caută să făurească poduri de comunicare, înțelegere și interacțiune, în mod special cu Occidentul, dar și permiterea unor canale universale de comunicare între societățile musulmane însăși.

Modelul *da'wah* aparținând lui al-Ghazali susține o poziție de mijloc. Într-adevăr, este greu să concepi care ar fi starea discursului despre *da'wah* și reforma islamică fără contribuțiile uimitoare, constructive și cuprinzătoare ale lui al-Ghazali. Poziția puternică pe care a adoptat-o cu privire la importanța educației, ponderea semnificativă pe care a dat-o unei societăți libere, promovarea unui standard decent de viață pentru cei săraci, calitatea excelenței personale la care a făcut apel și compasiunea sa, rolul său pasionat ca educator și intelectual, toate păstrează reputația lui al-Ghazali atât în timpul vieții sale, dar și pentru multe generații care urmează să apară, ca fiind unul dintre cei mai importanți reformatori și gânditori musulmani intelectuali.

Despre autor

BENAOUDA BESAID deține o diplomă de licență în Studiile Islamice (Universitatea El-Emir AbdelKadir, Constantine, Algeria), o diplomă de masterat în Cunoștințele revelate din islam (Universitatea Islamică Internațională, Malaezia) și un doctorat în Studii Islamice (Universitatea McGill, Canada). În prezent, este asociat cu colegiul de Artă și știință, Universitatea Effat, Jeddah, Arabia Saudită.

IIIT Books-In-Brief Series reprezintă o colecție veritabilă a publicațiilor-cheie ale Institutului, scrise într-o formă restrânsă pentru a oferi cititorilor înțelesul de bază al conținutului principal al originalului.

În devotamentul său pasionat față de sarcina de a-i invita pe alții la islam, Muhammad al-Ghazali (1917-1996) le-a prezentat musulmanilor o critică puternică față de ei înșiși, nu numai prin eșecul lor endemic de a proiecta islamul în cea mai bună lumină, dar și în trădarea lor a principiilor spirituale ale Coranului și a celor mai înalte standarde stabilite de Profetul Muhammad.

Această lucrare analizează critica lui al-Ghazali la adresa celor care invită la islam și practica în sine a apelului la islam. De asemenea, analizează metodologia sa, diverse soluții propuse și răspunsurile juridice la perspectiva sa. Evoluția gândirii lui al-Ghazali, oamenii și factorii care îl influențează sunt elemente cheie ale studiului. Este greu de conceput unde ar fi starea discursului despre *da'wah* (chemarea la islam) și reforma islamică fără contribuțiile remarcabile ale lui al-Ghazali. Poziția puternică pe care a luat-o asupra importanței educației, ponderea semnificativă pe care a acordat-o unei societăți libere, promovarea unui standard de trai decent pentru cei săraci, calitățile de excelență morală și personală la care a apelat și rolul său plin de compasiune și pasiune ca educator, toate acestea păstrează reputația lui al-Ghazali, atât în timpul vieții sale, cât și pentru generațiile viitoare, ca unul dintre cei mai importanți gânditori și reformatori intelectuali musulmani ai secolului al XX-lea. Moștenirea lui se bazează pe o viață de servire.

Institutul Internațional
de Gândire Islamică